

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права

Кафедра історії

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ПРАКТИКА ВИРОБНИЧА (ЗА ПРЕДМЕТНИМИ СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ)

Рівень вищої освіти	Перший рівень
Спеціальність: освітня програма	014 Середня освіта: Середня освіта (Історія)

ДАНІ ПРО ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Дегтярьов Сергій Іванович
Зякун Алла Іванівна

Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра історії	Завідувач кафедри
---	-------------------

СИЛАБУС

1. Загальна інформація про освітній компонент

Повна назва	Практика виробнича (за предметними спеціальностями)
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут права. Кафедра історії
Розробник(и)	Зякун Алла Іванівна, Дегтярьов Сергій Іванович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Тривалість	один семестр
Обсяг	Обсяг становить 5 кред. ЄКТС, 150 год. Для денної форми навчання 150 год. становить самостійна робота.
Мова підготовки	Українська

2. Місце освітнього компонента в освітній програмі

Статус	Обов'язковий освітній компонент для освітньої програми "Середня освіта (Історія)"
Передумови	Археологія, Спеціальні історичні дисципліни, Історичне джерелознавство
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета освітнього компонента

Метою практики є закріплення теоретичних знань та вироблення навичок ідентифікації археологічних пам'яток та практичного застосування знань щодо методики їх досліджень та камеральної обробки отриманих матеріалів. Поглиблення знань з методики музейної діяльності, формування вміння та навичок практичної роботи з музейними предметами та архівною документацією.

4. Зміст освітнього компонента

Практика виробнича за предметними спеціальностями є важливою складовою підготовки кваліфікованих фахівців за спеціальністю 014 «Середня освіта Історія». Її метою є ознайомлення здобувачів вищої освіти із сучасними методами польових археологічних досліджень, набуття ними навичок роботи в археологічних експедиціях, архівних і музейних установах, закріплення знань із теоретичних курсів. Здобувачі також ознайомлюються зі статтями Законів України «Про охорону культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», що стосуються археологічних пам'яток, положенням про Відкритий лист.

5. Очікувані результати навчання

Після успішного проходження здобувач вищої освіти зможе:

РН1	визначати етапи проведення археологічних досліджень з урахуванням особливостей конкретного об'єкту (поселення, могильники, святилища тощо) / Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми / Здатність опрацьовувати наукові й інформаційні джерела та використовувати такі інформаційно-пошукові інструменти, як бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи та посилання на електронні ресурси.
РН2	виробити вміння планування та підготовки необхідних для наукової роботи в умовах польової археології та життя в польових умовах / Здатність здійснювати та організовувати музейну діяльність. / Здатність виявляти й опрацьовувати належним чином джерела інформації (бібліографії, документи, етнографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.) для реалізації науково-дослідних проєктів.
РН3	виробити навички первинної обробки, систематизації та консервації речових пам'яток. / Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до музейних нормативів. / Застосовувати сучасні інформаційні технології у педагогічній діяльності, організації та проведенні навчальних занять.
РН4	здобути досвід, навички польового життя з метою подальшого використання у пошуковій і навчальній роботі школи або інших освітніх установ, під час організації туристичних походів та екскурсій. / Застосовувати сучасні інформаційні технології у музейній діяльності. / Дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та педагогічній діяльності.
РН5	перевірити й закріпити теоретичні знання набуті в ході вивчення дисципліни "Археологія" / Розуміти основні концепції, теоретичні і практичні проблеми, історію розвитку та сучасного стану наукових знань з музеєзнавства. / Здатність дотримуватись правил архівної роботи, принципів експонування артефактів і підготовки тематико-експозиційного плану.

6. Роль освітнього компонента у досягненні програмних результатів

Програмні результати, досягнення яких забезпечує освітній компонент:

Для спеціальності 014 Середня освіта:

ПР10	Використовувати міжпредметні зв'язки, інтеграцію змісту різних освітніх галузей.
ПР15	Використовувати інформаційно-комунікаційні технології в освітньому процесі та для професійного розвитку, створювати та використовувати цифрові освітні ресурси.
ПР17	Використовувати навчально-методичний інструментарій, обладнання навчального й загального призначення для кабінетів (за предметними спеціальностями); мультимедійне обладнання в освітньому процесі.
ПР27	Знати умови надання домедичної допомоги відповідно до законодавства, розпізнавати зовнішні ознаки погіршення самопочуття людини.

ПР29	Планувати освітній процес на основі освітньої програми закладу освіти і навчальних програм з предметів (інтегрованих курсів) з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти.
ПР39	Розуміти основи сталого розвитку та вміти застосовувати їх у своїй професійній діяльності та суспільному житті.
ПР41	Виявляти системне мислення, встановлювати взаємозв'язки між історичними процесами на локальному, європейському, глобальному рівнях у контексті відповідних епох.
ПР42	Висвітлювати історичний процес об'єктивно на основі різноманітних джерел, трактувань; виважено представляти контроверсійні та суперечливі теми; виявляти стійкість до маніпуляції суспільною свідомістю навколо історичних подій та їх інтерпретацій; розуміти соціальні наслідки зловживання історією.
ПР43	Аналізувати загальні й специфічні риси розвитку історії України та всесвітньої історії, характеризувати різноманіття культур і національних спільнот; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських, європейських і національних цінностей.
ПР44	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
ПР45	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПР48	Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.
ПР49	Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів педагогічної діяльності.
ПР50	Здійснювати аналіз ситуації з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.
ПР51	Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та педагогіки.

7. Роль освітнього компонента у досягненні програмних компетентностей

Програмні компетентності, формування яких забезпечує освітній компонент:

Для спеціальності 014 Середня освіта:

ПК1	ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ПК2	ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ПК3	ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії.
ПК4	ЗК7. Здатність працювати в команді.
ПК5	ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ПК6	ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ПК7	ЗК16. Здатність цінувати та поважати різноманітність та мультикультурність.
ПК8	ЗК17. Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології з дотриманням етично-правових норм в умовах євроінтеграційних процесів.
ПК9	ЗК19 Здатність реалізовувати стратегії сталого розвитку в професійній та суспільній діяльності.
ПК10	ФК12. Здатність використовувати навчально-методичний інструментарій, обладнання навчального й загального призначення для кабінетів (за предметними спеціальностями); мультимедійне обладнання.
ПК11	ФК13. Здатність враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів для формування мотивації учнів та організації їхньої пізнавальної діяльності, розвитку позитивної самооцінки, я-ідентичності.
ПК12	ФК22. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.
ПК13	ФК23. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

8. Види навчальної діяльності

НД1	Археологічні розвідки. Визначення ознак археологічних пам'яток. Студенти знайомляться з основними видами археологічних розвідок, зокрема візуальною та інструментальною. Визначають основні ознаки археологічних пам'яток, характерних для місцевості де проходить практика. Термін виконання – протягом практики. Ознайомлення з організаційною структурою музейної установи, правилами внутрішнього розпорядку, методичним забезпеченням, а також функціонуванням навчально-методичних та наукових структур закладу. Знайомство з основними напрямками діяльності музею. Відвідування постійних музейних експозицій і тимчасових тематичних виставок. Термін виконання – протягом практики. / Знайомство з умовами роботи в архівних установах.
НД2	Розбивка розкопу. Під керівництвом досвідчених науковців відбувається визначення площі майбутнього розкопу, визначення нульового реперу (точки відліку), орієнтування розкопу за сторонами світу, поділ площі розкопу на квадрати, побудова яких перевіряється методом єгипетського трикутника. Термін виконання – протягом практики. / Вивчення колекцій, окремих музейних матеріалів під керівництвом співробітника музею. Термін виконання – протягом практики. / Екскурсія у сховище документів архіву, знайомство з відділами архіву.

НД3	Археологічні розкопки. Участь студентів у процесі розкриття пам'ятки, спостереження за ґрунтом, його структурою та кольором з метою виявлення археологічних об'єктів. Формування бровок, зачистка їх для графічного відтворення стратиграфії, участь у вимірах для польових креслень, виявлення індивідуальних (з нанесенням на загальний план розкопу) та масових знахідок, зокрема шляхом просіювання ґрунту, біологічних решток методом флотації. Термін виконання – протягом практики. / Практичні заняття у фондах музею під керівництвом співробітника музею. Знайомство з описами, фондами, вивчення окремих експонатів, складання їх характеристик. Термін виконання – протягом практики.
НД4	Розчистка об'єктів. Визначення кордонів об'єкту, переріз об'єкту, вибирання ґрунту для повного вивільнення давньої поверхні, в похованнях розчистка кістяка або решток кремації, креслення плану і перерізів, фіксація знахідок. Термін виконання – протягом практики. / Формування навичок збору, обліку та первинної обробки музейних матеріалів, визначення цінності музейного експоната, місця зберігання, знань про первинну обробку й схоронності музейного експоната. Практична робота під керівництвом співробітника музею. Термін виконання – протягом практики. / Знайомство з роботою відділу використання інформації документів.
НД5	Графічна і фотофіксація процесу польових археологічних досліджень. Участь у кресленні планів, стратиграфії бровок, перерізів, замальовці знахідок. Підготовка об'єктів до фотографування. Термін виконання – протягом практики. / Робота в експозиції: детальне ознайомлення з експозицією (розділи, теми, засоби показу), аналіз експозиції музею за розділами. Робота під керівництвом екскурсовода. Самостійна підготовка екскурсії по одному з розділів експозиції (письмове оформлення). Проведення та оцінка екскурсії. Термін виконання – протягом практики. / Знайомство з роботою відділу звернень громадян, діловодного забезпечення та контролю.
НД6	Індивідуальні та масові археологічні знахідки, їх очистка та консервація. Освоєння правил очистки археологічних знахідок із різних матеріалів (камінь, кераміка, дерево, метал). Термін виконання – протягом практики. Шифрування археологічних знахідок. Складання польового опису знахідок. Нанесення на археологічні знахідки скорочених відомостей про місце знахідки і приналежність вказаній пам'ятці - шифрування. Участь у складанні польового опису знахідок, розподіл їх на групи для внесення інформації в реєстр. / Ознайомлення роботою відділу формування Національного архівного фонду, діловодства та науково-технічного опрацювання документів.

9. Методи викладання, навчання

Освітній компонент передбачає навчання через:

МН1	Практикоорієнтоване навчання
МН2	Командно-орієнтоване навчання (TBL)
МН3	Навчання на основі досвіду.

Здійснення археологічних досліджень в ході польових розкопок під керівництвом наукового керівника. Самостійному навчанню сприятиме: реалізація індивідуальних завдань в ході

розкопок, що дозволить сформувати професійні навички та вміння для вирішення конкретних навчальних та наукових задач. Формування навичок роботи у колективі та спілкування зі студентами. Музейна практика спрямована не тільки на практичне знайомство з музейною справою, а й на вдосконалення риторичної майстерності, оволодіння жанром екскурсійної мови та іншими формами наукового спілкування, що значно збільшує комунікативний потенціал особистості, формує її комунікативну компетенцію. Під час підготовки до звіту за результатами навчальної практики з археології (музейної, архівної) здобувачі розвиватимуть навички самостійного навчання, критичного аналізу, а також удосконалюватимуть дослідницькі вміння.

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Оцінювання здійснюється за такою шкалою:

Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
2 (незадовільно)	$21 \leq RD < 59$
2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 20$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 настанови викладача, що керує практикою;	Перед та в ході проходження практики (археологічної, музейної, архівної) здобувач проходить її під безпосереднім наглядом керівника практики та керівника/представника бази практики й отримує постійні настанови.	в ході практики	безпосередні настанови
МФО2 консультування та настанови щодо виконання індивідуальних завдань, написання звіту,	Керівник практики або представник-керівник від бази практики можуть надавати індивідуальні завдання, проводити консультації з окремими здобувачами в процесі практики та підготовки звіту практики. Виконання індивідуальних завдань (в ході фондової та експозиційної роботи) музею.	в ході практики	настанови викладача, перевірка звіту

МФОЗ обговорення здобувачами виконаних завдань практики, своєчасна підготовка звіту з практики	В ході практики (археологічної, музейної, архівної) здобувачі обговорюють з керівником її етапи та результати, які заносять у щоденник. На основі цих матеріалів та виконаних індивідуальних завдань, по закінченні практики готується підсумковий звіт.	в ході практики	спілкування з керівником практики
---	--	--------------------	---

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МСО1 дотримання настанов керівника практики в ході практики	Проходження практики (археологічної, музейної, архівної) відбувається в особливих умовах бази практики. Такі умови вимагають суворого виконання норм внутрішнього розпорядку і правил техніки безпеки, дотримання настанов керівника практики та керівника/представника від бази практики.	протягом практики	безпосереднє спілкування з керівником
МСО2 виконання індивідуальних завдань	Індивідуальні завдання (з археологічної, музейної, архівної діяльності) надаються здобувачам із метою здобуття ними під час практики вмінь та навичок самостійного вирішення виробничих, наукових або організаційних питань. Виконання одного або декількох завдань активізує діяльність студентів, розширює їх світогляд, підвищує ініціативу та робить проходження практики більш конкретним і цілеспрямованим.	протягом практики	безпосереднє спілкування з керівником
МСО3 захист результатів навчальної практики. Здобувач не допускається до захисту результатів практики, якщо не представив звіту з практики у встановлений керівником час.	Здобувач-практикант здає на кафедрі разом із щоденником практики звіт (з археологічної, музейної, архівної). У ньому потрібно коротко й конкретно описати роботу, виконану особисто здобувачем. Для узагальнення матеріалів, зібраних під час практики відводять 2-3 дні наприкінці практики. Підсумки практики підбивають у процесі складання здобувачем заліку. Оцінку з практики враховують нарівні з іншими, що отримує здобувач у ході екзаменаційних сесій.	згідно розкладу	перевірка звіту керівником практики

Здобувач вищої освіти має можливість отримати максимальні бали відповідно до видів завдань за таким переліком:

Контрольні заходи:

		Максимальна кількість балів	Можливість перекладання з метою підвищення оцінки
Семестр викладання		100 балів	
МСО1. дотримання настанов керівника практики в ході практики		60	
		60	Ні
МСО2. виконання індивідуальних завдань		30	
		30	Ні
МСО3. захист результатів навчальної практики. Здобувач не допускається до захисту результатів практики, якщо не представив звіту з практики у встановлений керівником час.		10	
		10	Ні

Здобувач не допускається до захисту практики, якщо не представив звіту з практики, або не виконав в обсязі 50 % практичного індивідуального завдання.

11. Ресурсне забезпечення

11.1 Засоби навчання

ЗН1	використання обладнання, що надає база практики
ЗН2	комп'ютери, комп'ютерні мережі та системи
ЗН3	мобільні пристрої
ЗН4	бібліотечні фонди СумДУ

Засоби навчання забезпечуються базами практики.

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	5319 Методичні вказівки щодо проходження виробничої практики 1 (музейної) / укладачі: А. І. Зякун, С. І. Дегтярьов. Суми : Сумський державний університет, 2022. 18 с.
2	Закон України «Про охорону археологічної спадщини». http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1626-15
3	Європейська конвенція про охорону археологічної спадщини. http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/Ukrainian/143-Ukrainian.pdf
4	Закон України "Про музеї та музейну справу"» https://ips.ligazakon.net/document/T091709?an=185
5	Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12#Text
Допоміжна література	

1	Матяш І. Архівознавство. Методологічні засади розвитку. К. НАУКМА, 2018, 516 с.
2	Вербицька, П. В. Музей як комунікативний та освітній простір [Текст] : навч. посіб. Львів : Вид-во "Львівська політехніка", 2017. 232 с.
3	Архівознавство: Підручник для вузів / Я.С. Калакура, І.Б. Матяш, Г.В. Боряк, Л.А. Дубровіна. К., 2020. 356 с.
4	Вступ до музеєзнавства і пам'яткознавства: навч. посіб. / за ред. О. Гончарової, С. Пустовалова. Київ: Ліра-К, 2020. 490 с.
5	5120 Методичні вказівки до проходження навчальної практики з курсу «Археологія» / укладач: В. А. Нестеренко. Суми : Сумський державний університет, 2021. 29 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	https://arheologija.ru/martyinov-sher-metodyi-arheologicheskogo-issledovaniya/
2	Спілка археологів України (монографії, підручники) / http://vgosau.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=95&Itemid=172
3	Журнал "Археологія" / http://www.vgosau.kiev.ua/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=93&Itemid

12. Бази практики

Археологічні експедиції Інституту археології НАН України Комунальний заклад Сумської обласної ради Сумський обласний краєзнавчий музей

13. Політики

13.1 Політика щодо академічної доброчесності

Всі роботи, визначені програмою практики, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагіату, фактів фабрикації та фальсифікації списування.

Всі письмові роботи проходять перевірку унікальності з наступним аналізом викладачем результатів перевірки з метою визначення коректності посилань на текстові та ілюстративні запозичення.

Під час виконання практики неприпустимими також є інші прояви академічної недоброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету. У разі, якщо керівником практики виявлено порушення академічної доброчесності з боку здобувача вищої освіти під час виконання практики, керівник практики має право вчинити одну з наступних дій:

- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання;
- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового завдання із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;
- не зараховувати завдання без надання права його перероблення;
- призначити перескладання письмового контролю із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;
- відмовити в перескладанні письмового контролю.

13.2 Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту при виконанні завдань

Політика використання інструментів штучного інтелекту (ChatGPT, Tome тощо) оголошується викладачем на початку курсу.

Несанкціоноване використання інструментів штучного інтелекту є порушенням академічної доброчесності.

13.3 Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу

При використанні здобувачами освіти матеріалів з джерел відкритого доступу для підготовки робіт, визначених силабусом та регламентом навчальної дисципліни, вони обов'язково мають дотримуватись умов ліцензій Creative Commons на використання об'єктів авторського права.

13.4 Політика щодо відвідування

Відвідування бази практики є обов'язковим. Графік перебування здобувача на базі практики визначає керівник практики від підприємства (організації, установи).

13.5 Політика щодо дедлайнів та перескладання

До початку практики здобувач отримує від керівника практики програму проходження практики та методичні рекомендації щодо оформлення звіту.

13.6 Політика щодо оскарження результатів оцінювання

Оскарженню можуть підлягати результати оцінювання.

Для цього здобувач має подати апеляцію на ім'я директора/декана у день проведення атестаційного заходу чи після оголошення результатів його складання, але не пізніше наступного робочого дня.

За розпорядженням директора/декана створюється комісія з розгляду апеляції. За рішенням апеляційної комісії оцінка може змінюватися у разі встановлення порушень під час проведення атестацій.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ